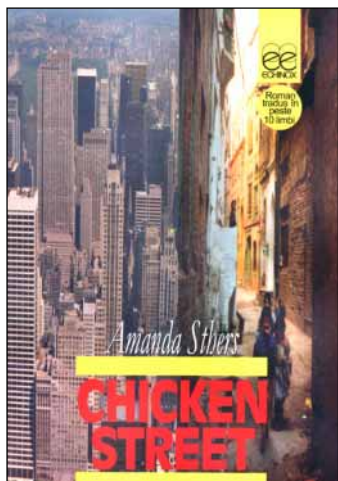

Între „Ulița găinilor” și Manhattan

Chicken street, romanul Amandei Sthers, apărut în versiune românească la Editura clujeană Echinox, a ajuns în rafturile librăriilor vrând parcă să păstreze unele taine asupra identității sale. De pildă, din ce limbă a fost tradus: nu ni se spune nicăieri, după cum nu ni se deconspiră nici naționalitatea autoarei. Titlul englezesc ar putea fi un indiciu, dar atunci - te întrebi - de ce apariția i-a fost sponsorizată, la noi, de către Ambasada Franței din România? La drept vorbind și titlul poate deruta, fie că-l traduci în posibila versiune rurală - „Ulița găinilor”, ori într-una mai picant-argotică, „Strada puicuțelor”. Doar că acțiunea se petrece, de fapt, între un Kabul bigot și un Manhattan cam fără credință, dar mai ales pe această stradă tipic afgană, „jegoasă, cu case fără acoperiș, fără geamuri, cu niște tânci nespălați, având ochi de bătrân și cu femei-stafii rușinoase, zidite în feregelele lor negre”. Afganistanul talibanilor, fărâmat de război și ros până la fibră de prejudecăți milenare. Ei bine, ce mai caută acolo cei doi evrei bătrâni, ultimii supraviețuitori ai unei obști hulițe și alungate, ei încercând să-și tăinuiească, temători, originea iudaică? Septuagenarul Alfred, cărturarul știutor a mai multor limbi și alfabetele orientale, și pantofarul Șimon, făcător de

conduri asemeni celor din poveste, par a alcătui o unitate evreiască simbolică: intelectualul superior și meseriașul măiestru, profesii cu care evreii au rătăcit prin lume și au prins rădăcini oriunde s-au oprit. Ce îi ține alături? Sigur - spune cartea - solidaritatea lor religioasă, sinagoga imaginată la care merg - mental - să-și spună în fiecare Șabat rugăciunile. Dar și iubirea lor târzie și imposibilă pentru aceeași tânără femeie musulmană, Naema, căreia nu i-au văzut niciodată chipul, ci numai ochii negri, strălucitori și grația mișcărilor, ghicite sub vălurile „burkăi” negre. Și pentru care bătrânul Alfred își dă în cele din urmă viața.

Ciudată poveste, răspândind parfum de Șeherezadă amestecat cu mirosurile de sânge și ură ale istoriei. Scrisă sacadat, nervos, în secvențe rupte și într-un soi de argou juvenil, de către o scriitoare de doar 25 de ani, autoare de piese și tele-scenarii și dând lovitură cu acest (al doilea) roman al său, *Chicken street*, apărut în 2005 și tradus imediat în zece limbi. Internetul ne-a furnizat amănunte de care editura clujeană ne-a lipsit: Amanda Sthers, acum în vârstă de 28 de ani, trăiește în Franța, a luat premiul pentru cel mai bun scenariu de televiziune la Festivalul de la Paris, e căsătorită cu celebrul cântăreț Patrick Bruel și

este fiica unui tată evreu și a unei mame catolice. De aici, desigur, interesul ei pentru problematica evreiască, prezent și în acest roman care respiră tot timpul sentimentul apartenenței la iudaism, mărturisit de Șimon, *alter-ego*-ul scriitoarei, cel care povestește, la persoana întâi, întreg *story*-ul: „Eu sunt Șimon Mohnessen. Cam asta e tot ce știu. Încă mă mai cheamă la fel ca pe tata. Iudaismul nostru face parte din mine. Copil, nu prea vroiam să fiu evreu. Mă gândeam că poți alege. Tata îmi spunea, cu un fel de zâmbet trist, că, mai devreme sau mai târziu, iudaismul se întoarce asupra-ne. Dacă urma să uit că sunt evreu, într-o bună zi avea să mi se aducă aminte”.

Și li s-a adus aminte curând, ambilor evrei ce se străduiau, de ani și ani, să-și ascundă identitatea. Când nu s-a mai putut tăinuie faptul că Naema, o inocentă copilă afgană, este însărcinată, vina a fost dată pe bătrânul om de carte evreu. La care fata (condamnata la analfabetism de cumele islamice) venea, păzită de un frate surdo-mut, să-i scrie mesajele de amor către un jurnalist american. Cel care, după o noapte, una singură, de iubire (sub bombardamente, pitiți într-o pivniță întunecoasă, a lăsat-o cu inima frântă, și cu un prunc în pânțele, el având, desigur, acasă, în Manhattan, o soție neună de gelozie, care nu i-a dat scrisorile, ba l-a și pedepsit, sinucigându-se!). Poveste candid-melodramatică, scrisă cu înfuriată naivitate a unei tinere feministe ce-și compătimește semenele musulmane osândite la obediență, ignoranță și prizonierat pe viață. Și care scriitoare a aflat, poate, pe propria piele, că vinovatul cel mai la îndemână e întotdeauna evreul. Eternul țap ispășitor. Până la urmă, amândoi, și maculata fecioară afgană, și bătrânul evreu credincios iubirii sale imaginare, sunt ucși prin lapidare, zdrobiți cu pietrele aruncate de primitiva multime dezlanțuită. Să fie o metaforă a ceea ce se petrece în Orientul Apropiat, la doar o aruncătură de piatră de noi? Oricum, zece popoare, vorbitoare a zece limbi diferite, s-au gândit să traducă romanul Amandei Sthers: spune și asta ceva!

SANDA FAUR

Urmare din pag. 12 Israelul e unul dintre cele mai democratice state din lume și, ca deputat, pot să vă spun cât m-a impresionat faptul că de decenii cei câțiva deputați arabi din Knesset au dreptul să își țină cuvântările în limba lor. Nu putem îngădui continuarea amenințării cu distrugerea statului Israel, amenințări care vin din Iran. Așteptăm să auzim un cor puternic al lumii libere care să acopere aceste voci iraționale... Camera Deputaților - a mai adăugat dr. Aurel Vainer - ne-a făcut și ea un cadou de Hanuca: *Legea exprimării libere a cultelor*”.

Explicând, ca în fiecare an, semnificația sărbătorii de Hanuca, ca o victorie a spiritualității asupra idolatriei și tiraniei, Marele Rabin *Menachem Hacohen* a făcut o divagație interesantă. El ne-a adus aminte că, de Pesah, noi sărbătorim un eveniment care a avut loc acum 2.500 de ani în Persia, Iranul de azi. Și atunci, un prim-ministru, celebrul

Anul acesta, 5767, „Sărbătoarea luminii” coincide cu intrarea României în U.E.

Haman, a dorit moartea tuturor evreilor, dar pornirile sale ucigașe au eșuat și s-au întors împotriva lui și a partizanilor lui. Istoria nu face decât să se repete, ca în atâtea alte cazuri.

În cadrul sărbătorii de Hanuca, Comunitatea Evreilor din București a acordat *Diplome de Onoare* și de *Exelență* unor personalități marcante, prieteni ai Comunității - dl *Nicholas Taubman*, ambasadorul S.U.A., acad. *Constantin Bălăceanu-Stolnici* („Este nevoie de lumină - a spus venerabilul savant - fiindcă în fața noastră se ridică două valori de întineric: cel al terorismului și cel al intoleranței”) și dl *Răzvan Murgeanu*, vice-primar al Capitalei. Dr. *Aurel Vainer* a înmănat dlui prof. *Osly Lazăr* o *Diplomă de Exelență* din partea F.C.E.R.

Prof. *Osly Lazăr* a rugat-o pe ambasadoarea Israelului, doamna *Rodica Radian Gordon*, să transmită concetenilor săi deplina solidaritate a Comunității noastre cu Israelul.

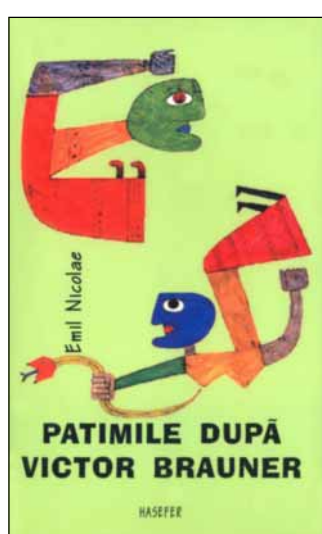
Un bogat program de cântece, oferit de corurile reunite ale tineretului Comunității Evreilor din București, acompaniate de orchestra de klezmeri (dirijor *Bogdan Lifșin*), a încheiat ceremonia festivă. (A.B.)

La sărbătoarea de Hanuca de la Templul Coral au participat: E.S. *Rodica Radian Gordon*, ambasadorul Israelului în România, E.S. *Nicholas Taubman*, ambasadorul S.U.A., *Jan Soth*, ambasadorul Slovaciei, consilierul prezidențial *Bogdan Tătaru Cazaban*, reprezentanți ai altor culte, fosta ambasadoare a României în Israel, dna *Mariana Stoica*, senatorul *Ioan Bazgan*, prințul *Paul*, cu soția, academicienii *Radu Voinea* și *Gelu Constantinescu*, demnitari din administrația României, reprezentanți ai Radioului public, ai Camerei de Comerț ș.a.

O nouă contribuție la cunoașterea lui Victor Brauner

Emil Nicolae este un poet din Piatra Neamț, ziarist, muzeograf, realizator Tv., îndrăgostit de avangarda românească, bun cunoscător al operei lui Victor Brauner, nemțean și el de origine. În 2004, la Editura Hasefer a fost publicat un frumos album-document, alcătuit de Emil Nicolae, cu o prefață de Amelia Pavel. Recent, harnicul exeget publică, tot la Hasefer, *Patimile după Victor Brauner*, la 40 de ani de la încetarea din viață a artistului (12 martie 1966, Paris). În prefața acestei cărți, Sarane Alexandrian este citat cu un text scris în 1995 în care acesta spune că despre Picasso, Miro, Max Ernst „se știe totul”, dar Victor Brauner este „un Mesager al neliniștilor și dorințelor noastre în lumea de mâine”.

Cartea se deschide cu relatarea accidentului din 1938, când pictorul și-a pierdut un ochi, accident care l-a marcat și l-a făcut să creadă că este un prevestitor (anterior el își pictase un autoportret cu un ochi distrus). Autorul dezvoltă tema „pictorului monofthalmic”, traumatizat, amintește de alte cazuri, ajunge la filosofia lui Nietzsche, psihanaliza lui Freud, asociațiile fiind incitante.

„Pictura mea este autobiografică”, declara Brauner în anii '20. Este o cheie pe care o propune Emil Nicolae pentru a pătrunde în „palatul” construit de artist. Adeseori, titlurile tablourilor sunt șocante, dar fac referire la evenimente, chipuri, imagini care au trecut în mod real prin viața sa. Fantezia sa nu este „pură”, numai maniera, puterea de a transforma realitatea în sugestie îi dă o notă personală, uneori hilară, alteori halucinantă. Nu lipsesc izvoarele istorice, teologice, iudaice, influențele unor congeneri avangardiști români, francezi, din alte țări, ca și ale artei africane, atât de îndrăgite de contemporanii francezi. Sub aspect politic, Victor Brauner a fost un „oscilant”, de fapt un om cu un cuget

liber: s-a apropiat de comuniști, în 1938, la aflarea veștilor „rele” din U.R.S.S. (procesele staliniste) a părăsit PCF, între anii 1939-1945 s-a ascuns în Pirinei, pentru a nu ajunge în lagărele naziste, iar după război prezența sa în România nu a fost dorită, fiind considerat un „trădător”. Brauner a fost prieten cu cei mai de seamă scriitorii avangardiști români (preferându-i pictorilor): Voronca, Bogza, Roll, Gherasim Luca, Sașa Pană, Gellu Naum, le-a făcut portrete, a colaborat cu ei, la fel ca și cu francezul René Char ș.a. Capitolul privitor la acest aspect se numește „Poetica prieteniei”. Brauner a lăsat în urmă o bogată corespondență, proze, poeme, fragmente, în general, toate cu caracter autobiografic. „Moartea schimbă regimul social”, scrie el undeva.

Recunoașterea artistului este și astăzi un proces în curs de desfășurare. Pătimirile lui Victor Brauner nu s-au încheiat acum 40 de ani. Diverse piedici de ordin extra-artistice, inclusiv atitudinea văduvei sale, au întârziat împlinirea unui triumf, cel puțin postum. Vitalitatea extraordinară redată în tablourile sale nu poate fi înăbușită de timp și nici de ignoranță.

BORIS MARIAN

La Editura AGER-Economistul a apărut al treilea volum al *Trilogiei Revoluției Române în direct*, de Teodor Brateș, ziarist cu o carieră de peste 50 de ani în domeniul audiovizualului. Recent au fost sărbătorite cinci decenii de existență a televiziunii române. Rolul Tv.R. în zilele revoluției din 1989 a fost pus în discuție în fiecare an, cu prilejul evocării acelor evenimente. Oricum *Revoluția în direct* a trezit interesul și admirația profesioniștilor din țară și din străinătate. Tudor Eliad, aflat de mulți ani în Franța, a exprimat limpede această atitudine pozitivă.

Intr-un interviu acordat cu câteva zile în urmă, Teodor Brateș recunoaște că a primit „un mandat”. De la cine? Nu ne spune. Aici vom relua unul dintre motourile cărții, din *Epictet*: „Nu faptele, ci părerile despre fapte îi tulbură pe oameni”. Desigur, într-un complex de împrejurări atât de divers încărcat cu evenimente, informații, dezinformări cum a fost „contestata”

Revoluție din '89, este greu pentru un om să spună un adevăr întreg și „rotund”. Mai cu seamă că, pentru câteva zile, Teodor Brateș s-a aflat în centrul zonei de informare televizată despre cele petrecute în interiorul și în jurul clădirii Tv.R. Sunt amintite majoritatea personajelor implicate în aceste evenimente, mulți devenind oameni politici, parlamentari, extra-parlamentari, opoziționiști, oportuniști etc. Autorul a depus o muncă enormă de a culege și a reda cât mai exact declarațiile rostite în acele zile de oameni care astăzi ar putea să fi uitat ori să nu dorească să li se pună în față aceste mărturii. Nu dăm noi aceste nume, cititorul le poate găsi cu ușurință în *Trilogia* lui Teodor Brateș, care are meritul de a fi lăsat un document, indiscutabil interesant, pentru istorici și pentru oricine se interesează de istorie.

B. MEHR

„Plural” pentru francofonie

Cu ocazia Zilelor Francofoniei, din octombrie 2006, Institutul Cultural Român a editat un număr special al revistei „Plural”, intitulat „L'autre langue notre. Le français chez les roumains” (*Altă limbă a noastră. Franceza la români*). Editorialul este semnat de Erwin Kessler, cu referiri la tradiția culturală francofonă în România, care depășește limitele a două secole (XIX-XX). Mai semnează articole Lucian Boia, Neagu Djuvara, Petre Răileanu, Adrian Marino, C. Bălăceanu-Stolnici, Constantin Crișan, regretatul Alexandru Paleologu, apoi Mihai Șora, Adrian Mihalache, Annie Benteoiu ș.a. Nu lipsesc consacrații - Vasile Alecsandri, I. Heliade-Rădulescu, Bolintineanu, Bălcescu, Al. Odobescu, Ghica, Kogălniceanu, Al. Macedonski, Ion Vinea, Henry Sanielevici, Emil Racoviță, Spiru Haret, C. Dobrogeanu-Gherea, A.D. Xenopol, Mihai Ralea, Nicolae Iorga, G.I. Brătianu, Aram Frenkian, George Oprescu, E. Lovinescu, Al. Ciorănescu, Nicolae Titulescu, Virgil Madgearu -, adică „toată floarea” culturii române. Spre finalul volumului, citim corespondența Cella Delavrancea - Gabriel Marcel ș.a., Cioran - Arșavir Acterian, un portret „Theodor Pallady (1871-1956)” de Erwin Kessler și un dialog susținut de Al. Matei și Alex. Leo Șerban, un literat de succes al anilor 2000. Extrem de bogat, acest „Plural” este o prestigioasă apariție în orizontul culturii noastre. (B.M.M.)

